

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	AZH150, Azərbaycan tarixi, 6 AKTS
	Departament	Tarix və Arxeologiya Departamenti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/26-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim	Ph.D Söhrab Mustafayev
	E-mail:	smustafayev@khazar.org
	Telefon:	---
	Mühazirə otağı/Cədvəl	
	Məsləhət saatları	Müəllimin təyin etdiyi vaxtda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavəədəbiyyat	Əsas dərsliklər: 1. Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014. 2. Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019. Əlavə mənbələr: 1. Azərbaycan Tarihi (Millet, Devlet ve Siyaset). Nesib Nesibli. Ankara: Altınordu, 2019. 2. Azərbaycan Tarihi (İlk Çağlardan XX. Yüzyıl Başlarına Kadar). Mahmud İsmayılov. İstanbul: IQ Kültür Sanat, 2014. 3. Türk Kafkası'nda Siyasi ve Etnik Yapı (Eski Çağlardan Günümüze Azerbaijan Tarihi). İsmail Mehmetov. İstanbul: Ötüken, 2009. 4. Azərbaycan tarixi, I cild (Ən qədim zamanlardan XX əsrədək). Z. Bünyadovunvə Y. Yusifovun redaktəsilə. Bakı, 2005. 5. Azərbaycan tarixi (uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər) red. prof. Süleyman Əliyərli. Bakı, 2009 6. Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar, red. S.Əliyərli Bakı, 2007. 7. Solmaz Qaşqay. Manna dövləti. Bakı 1993. 8. Fəridə Məmmədova. Azərbaycanın siyasi tarixi və tarixi coğrafiyası, Bakı, 1993(IV fəsil, §1-2). 9. Ziya Bünyadov. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə, Bakı, 2004 (III fəsil, § 2, §8; V fəsil § 2).	
Kursun təsviri və məqsədləri	Qədim dövrlərdən yaxın günlərə qədər keçən minlərlə illik tarixi proses, Azərbaycan ərazisində <i>Azərbaycan tarixi</i> kimi adlanır. Bu coğrafiyada yaşamış birbirindən fərqli xalqlar və onlar haqda bugün bizlərə məlum olan bütün siyasi, iqtisadi, hərbi və sosial fəaliyyətlər, bu dərsin mövzularını təşkil edir. Bu elmi tədris edərəkən nəzərə alınan ən vacib məqamlardan biri, milli şüur ətrafında formalaşan bir tarix konsepti yaradmaqdır. Mümkün olduğu qədər tarixdə qaranlıq və müəmmalı qalan məsələlərin aydınlaşdırılması, bu fənnin tədrisində əsas məqsədimiz olacaqdır.	

	Tarix elminin hər daim özünü yenilədiyi nəzərə alınaraq lazım olduqca dərslərin gedişatında bəzi dəyişikliklər edilə bilər. Bu dərslər tələbələrin elmi anlayışının formalaşmasına və tələbələrin fənn haqdakı dünyagörüşünün güclənməsinə öz töhvəsini verəcək. Bundan əlavə, hər bir Azərbaycan vətəndaşının, Azərbaycan tarixindəki müəyyən məsələlərə bələd olmasının vacib olduğunu nəzərə alaraq, tələbələr üçün bu istiqamətdə tədris planı həyata keçiriləcək.		
Tədrisin (öyrənməni) nəticələri	Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələrdə: - Azərbaycan torpaqlarının qədim tarixi haqda tələbələrdə dəqiq məlumat və dərinləşdirmə yaranacaq. - Azərbaycanın dünya və şərq tarixindəki mühüm mövqeyi lazım olduğu formadətələbələrə çatdırılacaq. - Azərbaycan tarixinin mərhələləri və bu mərhələlərə keçidlərin tarixi arxa planı aydınlaşdırılacaq. - Azərbaycan xalqının yaranmasında rol oynayan amillər izah ediləcək. - Azərbaycan coğrafiyasının tarixi əhəmiyyəti ətraflı şəkildə öyrəniləcək. - Azərbaycan tarixindəki böyük şəxsiyyətlər, tələbələrə daha yaxından tanıtılacaq.		
Tədris metodları	Mühazirə	X	
	Qrup işi	X	
	Praktiki tapşırıqlar	X	
	Praktiki məsələnin təhlili	X	
	Digər	X	
Qiymətləndirmə	Komponentləri		Faiz (%)
	Aralıq imtahanı	Noyabr	30 bal
	Aktivlik	Semestr ərzində	5 bal
	Prezentasiya	Semestr ərzində	10 bal
	Quiz	Aralıq imtahanından sonra	10 bal
	Davamiyyət	Semestr ərzində	5 bal
	Final imtahanı	Yanvar	40 bal
	Yekun		100 bal
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Yoxlama işi (Quiz) Semestr ərzində bir dəfə yoxlama işi keçirilir. Quizin vaxtı müəllim tərəfindən müəyyən edilir. Quizə hansı mövzuların daxil ediləcəyi, fənnin müəllimi tərəfindən tələbələrə ən az 2 həftə əvvəl deyilir. Bundan başqa sual tipi, sual sayı və digər məsələlər haqda da məlumat veriləcək. Dekanlığa və müəllimə əvvəlcədən məlumat verilən səbəblərdən ötürülməyən / edə bilməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazma bilər. Quiz 10 bal üzərindən qiymətləndirilir.		
	Prezentasiya Semestr ərzində hər tələbə 1 (bir) dəfə təqdimat etməlidir. Fənnin mövzusunə uyğun olaraq hazırlanan prezentasiyalar sinifdə təqdim edilir. Power Point-də hazırlanması məqsəduyğundur. Tələbələr araşdırma apararaq təqdimatlarını hazırlamalıdır. Süni intelligent proqramları ilə hazırlanan təqdimatlar 0 (sıfır) kimi qiymətləndiriləcək. Bundan başqa Wikipedia kimi qeyri-akademik saytlardan alınan məlumatlar qəbul edilməyəcək. Hər həftə ən az bir tələbə təqdimat etməlidir. Qrupun sayından asılı olaraq iki və ya üç tələbə də təqdimat edə bilər. Prezentasiya müddəti 20 dəqiqədir.		
	Dərsə gecikmələr və ya digər dərslərin pozuntuları		

Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Lakin tələbə dərslə buraxılır. Dərsə gecikmə halları sıxlıq təşkil edərsə dekanlığa məlumat verilir. Dərs zamanı çox zəruri olmadıqca sinif otağından çıxmaq qəti qadağandır. Belə halların tez-tez baş verməsi yol verilməzdir. Dərsdə mobil telefonlardan ya da digər elektron cihazlardan istifadə etmək qəti qadağandır. Bundan əlavə dərs zamanı başqa dərslərlə bağlı materiallardan istifadə etmək olmaz.

İmtahanlar

Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahana buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə bildirilir. Sual tipləri və sual sayıları haqda da tələbələrə məlumat verilir. Aralıq imtahanında düşən suallar yekun imtahanda təkrarlanmır. İmtahanda hər qrup üçün ən az iki ayrı variant hazırlanır. Variantlar arasındakı balans, o cümlədən sualların çətinliyi məsələsinə diqqət göstərilir. Aralıq imtahanı 35, final imtahanı 40 baldır.

İmtahan qaydalarının pozuntuları

Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürmələr qadağandır. İmtahan nəzarətçisinin dediklərinə tam olaraq əməl edilməlidir. Bu qaydalara riayət etməyən tələbələr imtahan otağından çıxarıla və ya tələbələrin imtahan işi ləğv oluna bilər. İmtahanı ləğv olunan tələbəyə 0 (sıfır) verilir. Tələbənin imtahandan çıxarılması və ya imtahan işinin ləğv olunması, imtahan nəzarətçisinin ixtiyarındadır. İmtahan zamanı hər-bir tələbənin tələbə bileti yanında olmalıdır. Bundan əlavə imtahan zamanı heç-bir dəftər, kitab, çanta və s.

Fənni bitirmək qaydası

Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Tələbə kəsildiyi fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrar götürə bilər.

Tələbələrin davranış qaydaları

Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan, planşetlərdən və digər bütün elektron cihazlardan istifadə etmək qəti qadağandır. Buna əməl etməyən tələbələr sinif otağından çıxarılacaq.

Davamiyyət

Tələbələrin dərslə iştirak etməsi məcburidir. Dərsə gəlməyən və ya dərsə 10 dəqiqədən çox gecikən tələbələrə qayıb yazılır. Qayıb faizi 25%-dən yuxarı olan tələbələr final imtahanına buraxılmır. Bundan başqa hər 2 qayıb üçün tələbənin davamiyyət balından bir bal çıxılır. Davamiyyət üçün ümumilikdə 5 bal nəzərdə tutulmuşdur.

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
-------	-------	------------------	---------------------

1	15.09.2025 16.09.2025	Azərbaycanda icma cəmiyyəti və qədim Azərbaycan dövlətləri - Azərbaycanda tarixdən əvvəlki dövrlər və ilk insan məskənləri - Azərbaycan adının yaranması prosesi və keçdiyi mərhələlər - Azərbaycan ərazisində yerləşən ilk tayfalar-ilk dövlətlər (Aratta, Lullubi, Kutilər, Kassitlər, Zamua) və bunların türkdilli olub olmaması məsələsi - Sak-Massagetlərin Azərbaycan torpaqlarına gəlməsi.	Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014, s. 5-11.
2	22.09.2025 23.09.2025	Azərbaycanda yaranan ilk böyük dövlətlər və bir Türk yurdu kimi Azərbaycan - Manna dövləti: ərazisi, əhalisi, siyasi tarixi və mədəniyyəti - Azərbaycan Midiya və Əhəməni imperiyalarının tərkibində - Şimali Azərbaycan torpaqlarında yaşamış ən qədim Türklər - Azərbaycan Türklerinin formalaşmasının tarixi prosesi - Azərbaycan-Türk tarixinin mənbələri	Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014, s. 11-30.
3	29.09.2025 30.09.2025	Azərbaycan erkən orta əsrlərdə (III-IX əsrlər) - Eramızdan sonrakı əsrlərdə Azərbaycana ilk türk axınları - İslamiyyətdən öncəki dövrdə Azərbaycan tarixi - Azərbaycanda Ərəb hakimiyyəti - İslam dininin yayılması və onun tarixi əhəmiyyəti - Ərəb əsarətinə qarşı azadlıq mübarizəsi. Xürrəmilik - hərəkəti və Babək.	Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 55-74.
4	06.10.2025 07.10.2025	Azərbaycan intibah dövründə (IX-XIII əsrin əvvəlləri) - IX-XI əsr Azərbaycan tarixinin başlıca problemləri - Oğuzlar, onların qurduğu cəmiyyətlər və onların özünəməxsus xüsusiyyətləri - Oğuzlar və Qıpçaqların qarışması - Səlcuq türkləri və Azərbaycan - Azərbaycan Atabəylər dövləti - Azərbaycan İntibah mədəniyyəti	Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 81-99.

5	13.10.2025 14.10.2025	Azərbaycan XIII-XV əsrlərdə • Azərbaycanca Türk hakimiyyətinin şahlanma dövrü • Azərbaycanca monqol əsarəti • Hülakülər dövləti • Azərbaycanca Qaraqoyunu hakimiyyəti • Azərbaycan Ağqoyunlular dövləti dövründə • Şirvanşahlar dövləti • Səfəvilərin Ərdəbil hakimliyi XIII-XV əsrlər Azərbaycan-Türk mədəniyyəti	Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 117-131.
6	20.10.2025 21.10.2025	Səfəvi dövləti • Səfəvi dövlətinin yaranmasını şərtləndirən amillər. Səfəvilərin kökəni, Qızılbaş ideologiyası. • I Şah İsmayıl • Səfəvilər ilə Osmanlıların mübarizə və müharibələri • Şah Abbasın dövründə həyata keçirilən yeniliklər • XVII əsrdə Səfəvi dövlətinin ümumi vəziyyəti • XVI-XVII əsrlər Azərbaycan mədəniyyəti	Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014, s. 120-149. Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 139-167.
7	27.10.2025 28.10.2025	XVIII əsrin birinci yarısında Azərbaycan torpaqlarında ictimai və siyasi vəziyyət • XVIII əsrin əvvəllərində Səfəvi dövlətinin tənəzzülü • Azərbaycanın beynəlxalq rəqabət meydanına çevrilməsi • I Pyotrun Xəzəryanı bölgələri işğal etməsi • Şirvan bölgəsinin siyasi və demoqrafik vəziyyəti • Azərbaycan Nadir şahın imperiyası tərkibində	Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014, s. 158-177.
8	03.11.2025 04.11.2025	Azərbaycan xanlıqları • Azərbaycan ərazisində Türk xanlıqların yaranması. • Azərbaycanın yenidən birləşdirilməsi üçün aparılan mübarizə və nəticələri • Xanlıqların daxili və xarici siyasəti. Qacarın yürüşləri • Azərbaycan xanlıqlarının sosial – iqtisadi vəziyyəti. İnzibati-idarə sistemi • XVIII əsr Azərbaycan mədəniyyəti	Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014, s. 153-169. Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 208-224

9	10.11.2025 11.11.2025	• Azərbaycan XIX əsrdə • XVIII-əsrin sonu-XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın daxili və beynəlxalq vəziyyəti • Rusiya-Azərbaycan müharibəsi. İşğal və müqavilələr • I Rusiya-İran müharibəsi. Gülistan müqaviləsi • Gülistan müqaviləsindən sonrakı dövrdə Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdə • II Rusiya-İran müharibəsi. Türkmənçay müqaviləsi	Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 228-253.
10	17.11.2025 18.11.2025	Azərbaycan XX əsrin ilk onilliklərində (1901-1918) • XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda ictimai – siyasi vəziyyət • Azərbaycan milli azadlıq hərəkatının II dövrü və onun əsas xüsusiyyətləri • 1905-1906-cı illərdə erməni–müsəlman münaqişəsi • Azərbaycanda siyasi partiyaların və ictimai hərəkatların yaranması • Azərbaycan I Dünya müharibəsi illərində • 1917-1918-ci ilin əvvəllərində Şimali Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyət. 1918-ci il mart soyqırımı • Azərbaycan deputatları Rusiya Dövlət Dumalarında • Cənubi Azərbaycan 1905-1911-ci illər İran inqilabı dövründə	Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 318-330 Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014, s. 219-234 / 248-255.
11	24.11.2025 25.11.2025	Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması və ilk addımları (1918-1920) • Zaqafqaziya Seyminin süqutu. Azərbaycan Demokratik Respublikasının yaradılması. • İstiqlal bəyannaməsi • M.Ə. Rəsulzadənin milli hakimiyyət fikirləri • Batum konfransının Azərbaycan üçün nəticələri. Batum müqavilələri • 1918-ci ilin iyun böhranı və nəticələri • Bakı XKS-nin Gəncəyə hücum planı və onun iflası • Bakı XKS-nin süqutu. “Sentrokaspi” diktaturası • Nuru Paşanın Azərbaycana gəlişi və “Qafqaz İslam Ordusu”. • Bakının azad edilməsi	Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014, s.249-258 / 260-279. Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 331-360.

12	01.12.2025 02.12.2025	Azərbaycan XX əsrin 20-30-cu illərində • 1920-ci ilin aprel işğalı və Azərbaycanda kommunist hakimiyyətinin qurulması. Sovet hakimiyyətinə qarşı müqavimət hərəkatı • Azərbaycanda həyata keçirilən birtərəfli sənayeləşdirmə və kollektivləşdirmə siyasəti, onun nəticələri • Formal müstəqilliyin ləğvi və respublikanın ərazibütövlüyünə qəsd. DQMV və Naxçıvan MSSR- in yaranması • Azərbaycanda sosialist yenidənqurmaları, onların sosial-iqtisadi və siyasi nəticələri. • Kütləvi repressiyalar • Azərbaycanda SSR-də mədəni quruculuq	Azərbaycan tarixi, Red. Mehman Abdullayev, Bakı, Bakı Dövlət Universiteti, 2014, s. 280-292.
13	08.12.2025 09.12.2025	Azərbaycan II dünya müharibəsi dövründə (1939-1945-ci illər) • II Dünya müharibəsinin başlanması və müharibə edən dövlətlərin Azərbaycana dair planları • Azərbaycan döyüşçüləri döyüş cəbhələrində, antifaşist müqavimət və partizan hərəkatlarında • Faşizm üzərində qələbədə Bakı neftinin rolu • Cənubi Azərbaycan II Dünya müharibəsi dövründə	Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 406-415.
14	15.12.2025 16.12.2025	Müharibədən sonra Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi inkişafı (1945-1991-ci illər) • XX əsrin 40-60-cı illərində Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi əziyyəti • Azərbaycanlıların Ermənistandan-tarixi etnik torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyası • Azərbaycanda SSR XX əsrin 70-80-ci illərində. • “Yenidənqurma” şəraitində milli münasibətlərin kəskinləşməsi • Güney Azərbaycan müharibədən sonrakı dövrdə	Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 440-451.

15	22.12.2025 23.12.2025	Müstəqil Azərbaycan respublikası: Dövlət müstəqilliyinin bərpa olunması və onun möhkəmləndirilməsi uğrunda mübarizə. (1991-1995-ci illər) • Qondarma “Dağlıq Qarabağ” məsələsi və onun Azərbaycanın ictimai-siyasi durumuna təsiri • Dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi. Azərbaycan müstəqilliyin ilk illərində • Milli qurtuluş. Heydər Əliyevin yenidən • Azərbaycan Respublikasının yeni neft strategiyası. “Əsrin müqaviləsinin” imzalanması Müstəqil Azərbaycan respublikası: Azərbaycan Respublikası XX əsrin 90-cı illərinin ikinci yarısı-XXI əsrin ilk onilliklərində. • Müstəqil Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbul edilməsi . • Azərbaycanda sosial-iqtisadi və mədəni dirçəliş • Azərbaycan intibahının yeni mərhələsi	Azərbaycan tarixi, Həsən Qəniyev, Bakı, Bakı İslam Universiteti, 2019, s. 452-465.
		Final İmtahanı	